

EL BALL DE DIABLES

En Quim, la Zhang i en Saïd no fa gaire temps que són a casa nostra i desconeixen algunes de les llegendes i de les tradicions populars catalanes. Una nit, mentre juguen al parc, senten un «pim-tim-bal-pams» i corren a veure què és. Es troben uns personatges negrevermellosos que dutxen el terra de guspises i trenquen els estels amb grans espetecs. Un d'ells els diu que no tinguin por, que aquesta dansa s'anomena el ball de diables! i que si en volen saber més coses, l'endemà hi haurà una reunió al local i el cap de colla els en farà cinc cèntims.

Quina nit més llarga per als tres amics! L'endemà, caranets i panxaplens, hi van. Els espera en Rofel, el cap de colla dels banyuts, en una sala plena d'andròmines, llibres i fotografies amb la seva petita-gran història cadascuna.

Els diu que a l'edat mitjana la processó de Corpus incloïa una diablura que feia la representació d'una petita obra teatral, anomenada Acte Sacramental. Els orígens d'aquest ball es remunten als segles XIV-XV, però és probable que ja hi fossin abans. Amb el temps, els diables van deixar de ballar només per Corpus i van passar a llançar foc per les festes majors. En èpoques d'epidèmies, guerres i gana, els diables no van tenir moltes ganes de sortir de l'infern.

La Zhang pensa que és una llàstima que no hi hagi fotografies i llavors en Rofel els mostra la primera que tenen on es veu com els diables diuen versos i després ruixen foc. En Rofel continua parlant: sempre han tombat per places i mercats, excepte en les èpoques difícils. Però afortunadament, la democràcia va arribar i uns quants joves van recuperar els balls tradicionals. I així tot va tornar a començar: parlant amb els avis, cercant tocs de timbal, buscant diners, recollint versos...

Els versos, què són?, pregunten els nois. En Rofel els diu que quan la gent gran parla en veu baixa, o quan al mercat la gent xiuxiueja sobre un polític o un afer que ha passat a la vila i no s'atreveixen a dir-ho en públic, els diables en fan un recull i n'escriuen uns versos que durant les festes populars de cada poble es reciten i s'escampen als quatre vents. Els escolta tothom i de vegades alguns se senten al·ludits. També els comenta que abans les noies no hi podien participar.

En Rofel els ha de deixar i els convida perquè hi vagin el dissabte següent amb la condició de que han de cercar un vers de ball de diables o un dels acabaments més populars. Amb els deures fets i a l'hora fixada, els nois esperen al cap de colla, i en veure'l reciten alhora el vers. En Rofel els explica que els versos sempre han buscat la picaresca i el divertiment, diu que n'hi ha de tan famosos que la gent encara els repeteix.

Els nois estan molt interessats en aquest món i tenen algunes preguntes per fer. La Zhang té curiositat pel tema del foc. En Rofel explica que mai se li ha de tenir por, però sí un gran respecte. Quan es tiren les carretilles, uns petards que abans d'esclatar deixen anar una pluja d'espurnes mentre giren al voltant de la maça, es fa força foc. La maça és un pal de fusta i a dalt de tot hi ha un ferro punxegut on es posen les carretilles. Els diables caminen en dues files per ballar. S'acosten d'un en un al fogoner i aquest encén les metxes dels petards. Salten i ballen fins que el coet esclata amb un tro espantós. Però quan el foc és més espectacular és amb les carretilles, en l'acte final, quan tots els diables giren al voltant de la Diablessa perquè la plaça queda xopa de foc.

En parlar de la roba els nois senten curiositat pels vestits dels diables, i en Rofel els diu que els omplen de costellams d'esquelets, de monstres, de rates, de papallones..., i que quan vegin un diable ballar obrin ben bé els ulls i contemplin com aquests al·lucinatges passen per davant d'ells.

En Quim fa estona que vol preguntar-li què és l'Acte Sacramental. El cap de colla els contesta que és una representació que consta de dues parts: en la primera (en català), es reciten els versos satírics; i en la segona (en castellà), hi predomina el diàleg i és més teatral. En aquesta segona part es representa la lluita del bé contra el mal, i com en totes les pel·lícules, guanyen els bons (àngels) i perden els dolents (diables). Hi surten gairebé tots els components del Ball de Diables: Llucifer (cap dels diables), Luzbel (amb tiara i capa), Diablessa (sempre és un home vestit de dona), Borrón (lloctinent de Llucifer), Alferes (secretari de Borrón), timbalers i la resta de diables, Miquel i Àngel (àngels representats per nens) que són els vencedors de la disputa. Però hi ha més personatges com ara l'ermità, l'escolà, el porrer, el mut, els fogoners, i els banyuts i banyudes.

En Rofel té la gola seca de tant parlar i convida els nois a un refresc a la Rambla de la vila. En arribar-hi es troben amb una taula amb més de trenta persones i en Rofel els diu que són els banyallargs, llenguagrosses i engrescanits que formen part del ball. Per a sorpresa dels nois, els proposen ser els nous àngels en la propera representació important. Els fan recitar un vers com a prova i de seguida els accepten i queden convocats per al proper assaig de la colla.

XXXII CONCURS DE DIBUIX ESCOLAR